Moers'ün Gölgeleri

Bu şehirde rüyalarımı Almanca görmeye başlarken, bir yandan çocuklarım büyüyor, diğer yandan havaalanındaki işime gidiyordum. Havaalanında çalışıyor olmak, değişik ülkelerden Almanya'ya gelen insanları ve kültürlerini tanımak için iyi bir fırsattı.

MEHMET YILDIZ

Ateşi ve yazıyı bularak teknolojik yürüyüşünü başlatan insanoğlu, daha sonra tekerleği de bularak yer değişim hızını artırmıştır. Sahiplendiği ve yaşamaya karar verdiği toprak parçasını temiz tutmayı, güzelleştirmeyi ve burada toplu olarak yaşamayı da öğrenmiştir zamanla. Doğup büyüdüğü toprağı sevmiş, sevdikçe kalmış, kaldıkça da benimsemiştir. Kaynağını kendi kültürlerinden alan adlarla adlandırmışlardır buraları. Kimi "yurt" kimi "memleket" gibi kendilerine yakın ve samimi buldukları soyut genellemelerle tanımlamışlar, yüceltmişlerdir ana vatanlarını.

Bir toprak parçasının "vatan" olması, doğduğu yeri seven için "anne evlat" ilişkisi gibi çıkarsız, beklentisiz ve karşılıksızdır. Bazen sıkıldığımız da olur. Bu durumda gönlümüz bir değişiklik ister ve yurt edindiğimiz yerden ayrılmaya karar veririz. Bu değişiklik kimi zaman uzun sürer, kimi zaman da birkaç günü yeterli görüp yeniden sılaya döneriz. O sıkıldığımızı düşündüğümüz yer, birkaç günlük ayrılıktan sonra gözümüzde tütmeye başlar. Özellikle çocukluğumuzun geçtiği, güzel anılar biriktirdiğimiz yerlerden uzak kalmak acıtır yüreğimizi. Buna karşılık, bizi inciten olayların yaşandığı, beden ve benliğimizin zedelendiği yerlerden uzaklaşmak, uzağında kalmak zor olsa da kaçınılmaz olur.

Belleğimizde güzel anılarla iz bırakan, doğduğumuz, çocukluğumuzun geçtiği, ilk sevgiliyi tanıdığımız, sokaklarında gülüp oynadığımız yerlerin renkli görüntüleri gözümüzden, hoş sedaları kulağımızdan eksilmez. Hatta soluduğumuz temiz havanın kokusu ve rengi de iz bırakır belleğimizde, ömür boyu da silinmez. Başka bir diyarda yaşadığımız mutlu mesut anlarımızda dahi, "Şimdi orada olmak vardı..." deriz memleketimiz için, bazen sesli bazen de içimizden. Yaşımız ilerledikçe de o güzel anıları biriktirdiğimiz yerler kara sevda olur tüter gözümüzde. Fırsatını bulduğumuz ilk anda oralara gitmek, sevdiğimiz insanları görmek isteriz. Orası vuslat özlemiyle yanıp tutuştuğumuz "sıla" oluvermiştir artık.

Zorlu yaşam koşulları, özbeöz parçası olduğumuz, unutulmayan anılar biriktirdiğimiz coğrafyada yaşama şansı vermez bize. Ya hayatımıza sonradan giren insanlarla olma isteğimiz ya eğitim öğretim olanaklarının her yerde aynı olmaması ya da çalışma koşullarından dolayı yeni yaşam alanları buluruz kendimize. Sonra da gittiğimiz yere "gurbet" adını veririz. Bu gurbet sürekli yaşadığımız yer, yeni vatanımız olsa bile yüreğimizin bir köşesinde "ana vatan, özlenen topraklar, sıla" diye adlandırdığımız memleketimizi, "Ölürsem doğduğum topraklara gömün beni..." gibi cümleler kurarak kutsallaştırmaktan da geri durmayız. Oysa "durduğun ve doyduğun" yerdir asıl vatan. Buralar aynı ülkenin değişik bölgeleri olabileceği gibi, başka ülkeler hatta başka kıtalar da olabilir. "Gurbet" denilen yerde yaşayanların, sılalarına özlemleri, gitmedikleri, görmedikleri süre içinde artıkça artar.

Lukassek / Shutterstock.com

Geride bıraktıklarına özlemlerini, önceleri "telgraf, mektup" daha sonraları ise "telefon" ile gidermeyi becerebildi insanoğlu. Teknolojinin son hâliyle uzaktakileri hem sesli hem de görüntülü görmek, özlemlerinin şiddetini bir nebze olsa da azaltmıştır. Ama her türlü imkâna rağmen yine de uzakta özlediğimiz bir "sıla" her zaman olacaktır.

Yaşam koşullarının bizi getirdiği yeni yerlere alışmaya çalışmak, güzel anılar biriktirmek, yaşadığımız yere olan uyumumuz, orada yaşayanlarla iyi ilişkiler kurmamız, gelinen bu yere alışmamıza ve sevmemize neden olur. Yaşadığımız ilişkiler, sevdiğimiz işimiz, okulumuz, yaşadığımız şehrin cazibe mekânları, gurbeti sılaya dönüştürür. Şayet gelinen yer yirmi dört saat yaşayan bir yerleşim yeri ise zaman güzel geçer.

Huzursuz bir evde, sıkıcı bir yerleşim yerinde, her gün aynı yüzleri görmek, aynı şeyleri yaşamak, o köyden ya da şehirden kopmamızı hızlandırır. Özlemlerimizi uçan kuşlara, gökte menzilini bilmediğiniz yerlere giden uçaklara, duyduğumuz müziğe, içinde kendimizi bulduğumuz bir sanat eserine, bir şiire anlatırız. Gurbet genelde soğuktur. Bu soğukluğu hiçbir güneş ısıtamaz. Arada bir hatırlanan güzel anılar o soğukluğu ılımanlaştırır. Kördür gurbetteki. Bir sevdiğine rastlayıncaya kadar sürer bu körlük. Hiçbir dil, sıladan uzak kalmayı anlatamaz. Uzak kaldıkça sessizleşiriz. Bir yerlere bir şeyler yazarak karalar, özlemlerimizi kelimelere dökmeyi deneriz:

"Şimdi saat sensizliğin ertesi, yıldızlar doğmuş, gökyüzü ayaydın; avutulmuş çocuklar çoktan uyudu. Bir ben kaldım tenhasında gecenin, bir avutulmamış ben..." diye yazar biri bir deftere. Kahredersin bazen, "Neden kıymetini bilmedim oranın, o anın?" diye içlenirsin.

Gurbet geceleri çok hüzünlüdür, hasret kokar. Bir de sılayı düşünmek yorar insanı. Şarkılar, türküler başka dinlenir. Aynı sözlere başka anlamlar yüklenir. Nedense çok uzun ve karanlıktır gurbetin geceleri. Alışamayız uykusuna, suyuna, ekmeğine. Uçsuz bucaksız mavi denizlerinde, her dalga bir başka anıyı depreştirir gönlümüzde. Çölde Leyla'sını arayan Mecnun hissi yaratır. Yaşadığımız yerde sıklıkla gördüğümüz yerleri sıladaki yerlere benzetmeye başlarız. Ayrılık ve gurbeti ara sıra ölümle karşılaştırıp, hangisinin zor olduğunun kıyaslamak gibi garip hatta anlaşılmaz çelişkileri yaşarız. Yağmurları, daha çok ıslatır ve üşütür yüreklerimizi:

Söyleyin memleketten bir haber mi var?
Yoksa yârin gözyaşları mı bu yağmurlar...

Bunca olumsuzluğun tek panzehri, gurbeti sıla yapmaktır. Bunu da yeni yaşamaya başladığımız yere ve birlikte yaşadıklarımıza olan sevgi ve saygımızla yenebiliriz. Böylelikle kendimize ettiğimiz işkenceyi azaltıp hayatı zevkle yaşamaya başlarız. Bu süreyi, hayatımıza giren, yakınımızda bulunan, birlikte yaşadığımız ya da yaşamak zorunda olduğumuz insanların kalitesi belirler. Eşimiz, kız arkadaşımız, okulumuz, öğretmenimiz, komşumuz, iş arkadaşımız; köyümüz, şehrimiz, alışveriş yaptığımız esnaf, hizmet aldığımız belediye ve oradaki görevliler. Bu örneklerini arttıracağımız, insan ve meslek gruplarının dışında, yaşadığımız köyün ya da şehrin mekânları, orayı sevmemizde oldukça etkilidir. Bu da o şehri yönetenlerin, yöneticisi oldukları yerleşim yerlerinin yaşam koşullarını rahatlatacak sevimli mekânlar oluşturmasıyla sağlanır. Eğlence yerleri, sosyal ilişkileri artıracak parklar, spor alanları, tiyatro, sinema, galeriler gibi, gelenin, henüz misafir olanın ilgisine göre değişik mekânlar olabilir. Buralarda spor turnuvaları, müzik ve sanat festivalleri, toplu sinema ve tiyatro günleri düzenlenebilir. Bunların dışında değişik pazar ve panayırların kurulması, inanç merkezleri, şehirleri tanıtan anıtlar, heykeller, orayı sevebilmek için geçerli sebeplerdir. Şehrin hareketli ya da yavaş ama yerel kalkınmadan da payını alarak yaşaması gereklidir. Küreselleşmeden uzak kalmadan, kent halkına hizmetin en iyisini vermesi, gurbettekinin bu şehri sevmesinde çok etkili unsurlardır. Bu saydıklarım yanında, mutlu bir aile ortamında olmak, alışılmaya başlanan yeni yerleşim yerini sevmenin en büyük sebeplerinden birisidir.

Ben de orta büyüklükte, sanayisi gelişmeye elverişli, tarım ve hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu güzel bir şehirden geldim. Bunun yanında hayatımın bir bölümünü dünyanın en büyük metropollerinden olan İstanbul gibi bir şehirde de geçirdikten sonra Almanya'ya ve Moers'e geldim. Geldiğimde, ge-